

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 6265.

Prea onoraților protopresbiteri și onorată preoțime din eparchia Aradului.

Când Domnul și Mântuitorul nostru Isus Christos, a întrebat de trei ori, pre iubitul său învățacel Petru: „Simone al lui Iona iubesti-mă“? și când la întreitul răspuns al lui Petru: „Dómnne tu tóte le știi tu știi că te iubesc“, îi replică Domnul: „paște oile mele, paște mielușcii mei“, a voit Domnul se arăte: că basa adevăratei păstoriri este dragostea evangelică, ce trebuie să o aibă adevăratul păstoriu cătră turmă, știind că numai prin dragoste se póte conduce turma la pășunea cea mântuitoare. De aceea Domnul și sfânta sa religiune a întemeiat'o pre fundamentul cel vecinic al dragostei evangeliice.

Prin acésta sântă legătură a dragostei evangeliice, a îngrijit Domnul, ca păstoriții, între tóte împrejurările, și cu atât mai vértos în timpuri grele, ca și cele de acum, să afle în păstori lor, o conducere părintescă și înțeleptă, ca să nu rătăcască și să nu se pearză.

Aflându-ne și noi iubiților în asemenea timpuri grele, când pre lângă multe alte necazuri și calamități, mai intrevenind în anul acesta, și nerodirea, seu rodirea cea slabă a câmpurilor, o lipsă mare greu simțită, cauzează serioase îngrijiri, la o însămnată parte și a poporului nostru.

Aceste îngrijiri se măresc din zi în zi, și din cauză, că aflându-ne în pragul iernii, ómenii muncitori nu capătă lucru, și așa mulți dintre cei atinși de lipsă, abia au cele necesarii, de azi pe mâne.

Sórtea acésta a unora, se mai îngreunează și prin acea, că în urma unor împrumuturi luate cu ușorință, chiar acuma în acest timp critic, se pun la vânzare casele și moșiórále unora dintre ai nostri.

Intre asemenea împrejurări triste, veți înțelege iubiților, că cei atinși de asemenea sórte durerósă,

au neapărată trebuință de mai multă îngrijire pastorală, de mângăiere și ajutoriu.

Și cine altul să le tindă mângăierea și ajutoriu necesariu, de nu părinții lor cei sufletesti, noi preoții poporului de sus până jos. la care și suntem obligați, atât prin legătura cea intimă dintre noi și fiii nostri sufletesti; cât și prin dumnezeiasca chiámare, ce am luat asupra-ne.

În deplină convingere, că unul fie-carele dintre voi iubiților preoți și toți împreună, vă cunoșteți acésta mare datorință, și doriți din suflet, a tinde după putință, mângăiere și ajutoriu poporenilor vostri: venim și din parte-ne, a vă arăta, că mângăierea necesară s'ar putea ajunge, — între altele — și prin inbărbătarea celor lipsiți, se nu decadă cu inima; ci se supórté cu bărbăție și cu deplină speranță în prea bunul Dumnezeu și acésta grea cercare.

Pre lângă acésta să se țină regulat și cu tótă pietatea prescrisele servicii divine, rugând pre prea bunul Dumnezeu, dupa zisa s. scripturi: *chiamă mă în ziua necazului și eu te voiu mântui* (Ps. 49—50), nu numai să ne întărăscă și se ne ajute și la suportarea acestor cercări grele; dar în viitoriu, se ne și ferescă de ele; apoi prin cuvântări, bine întocmite, arătând poporului, că asemenea cercări grele, sunt urmările păcatelor, pentru slăbirea ómenilor în credința cătră Dumnezeu; pentru neglijerea cercetării biserice; pentru neținerea cu deplină credință, a învățăturilor dumnezeesti, cari luminează și povățuesc pre ómeni, nu numai în cele sufletesti; ci și întru a-și câștiga, mai în prisosință cele trebuincióse, a-i învăța cum se-și întocmescă mai bine lucrurile, ca din câștigul din zile bune, să păstreze o parte și pentru zile grele, și cum să se ferescă de cheltueli netrebnice, și mai ales de lucsul cel păgubitoriu și de bėutura cea otrăvitoare ca și de alte păcate.

Cu alte cuvinte: Să învățăm poporul, cum zice marele apostol al némurilor: „cu vreme și fără de vreme, căci zilele grele sunt,“ lucrând pentru binele

lui spiritual și material, ca să nu decadă și să nu se peardă, având a da sémă înaintea lui Dumnezeu, cum ne împlinim acésta dumnezească chiamare.

O bună și binevenită ocasiune, la tóte acestea, ni-o ofere, — între altele, — și postul nașterii Domnului, ce ne stă înainte, când și mintea și sufletul omului este mai impresionabil și mai accesibil, pentru ridicarea și întărirea simțului religios, care ocasiune avem se o folosim și din motiv, căci tocma în aceste timpuri grele se fac prea multe încercări periculóse, *chiar și* pentru înstreinarea a-lor nostri de biserica străbună.

Ajutoriu ce-l aștéptă cei lipsiți dela preoții lor, s'ar putea ajunge, — între altele, — stăruind preoții, la auctoritățile competente, pentru scutirea ómenilor de plățirea dărilor, în aceste timpuri grele și amânarea plățirii pe timpuri mai bune, apoi înființând comitete de ajutorire, unde ar fi lipsă, și colectând, dela cei mai avuți, oferte benevole, pentru cei lipsiți, și mai ales pentru văduve și orfani; ear paralel cu acestea lucrând și pentru promovarea bunei stări materiale a poporului.

Ridicarea și întărirea simțului religios, să póte ajunge, — precum am intonat și la alte ocașiuni, dacă voi iubiților, veți continua, tot cu mai mult zel pastoral, a învăța și convinge poporul, despre marea însemnătate a bisericei străbune, scutul și adăpostul nostru cel puternic dealungul timpurilor, care ca și mama cea bună, ne întuinește la sinul ei, într'un corp bisericesc-național, ca și într'o familie, cu aceiași limbă și datini străbune; dacă veți spune poporului, că în ce măsură vom ținea cu toți la biserica străbună și la sfintele ei așezăminte, în aceeași măsura se va îmbunătăți și viitoriul nostru; precum și dacă voi veți angaja la asemenea lucrări, nu numai pre familiile și rudeniile vóstre, dar și pre fruntașii poporului, stăruind cu cuvântul și cu essemplul vostru, la ridicarea moralității, la cultivarea datinelor religioase, și dacă veți face și pre casnicii și rudeniile vóstre, se cerceteze regulat s. biserica, și să se împartășască cu s. taine, premergând cu bun essemplu, în tóte datorințele și vîrțile creștinești.

Promovarea bunei stări a poporului se va ajunge, dacă voi iubiților preoți, veți lumina poporul, în tóte direcțiunile bune și folositoare, și a- nume: la o lucrare mai rațională a pământului; la mai bună cultivarea grădinelor de pomi și legumi; la prăsirea și creșterea unor vite de rasă mai bună; la ferirea de a lua împrumuturi cu ușorință; la cruțarea câștigului realizat, cu ajutoriu lui Dumnezeu, în zile bune și pentru zile rele, și alte asemenea.

Deci având în vedere marea datorință ce o are bunul păstoriu sufletesc, de a-și pune sufletul pentru oile sale cuvântătoare, precum și gravitatea răspunderii înaintea lui Dumnezeu și a ómenilor, ear de altă parte, având în vedere, că numai biserica și legea strămoșească ne pot scuti, și în aceste timpuri grele, de cercările cărora suntem espuși, și ne pot con-

duce cu siguranță la bine și fericire: ne vedem îndemnați și acuma ca și altădată, a ne ridica glasul nostru archieresc, cătră voi iubiților preoți, invitându-vă părintește, să fiți și voi adevărați părinți ai iubituinui nostru popor, precum au fost și fericii nostri înaintași, să-l însoțiți și voi în tóte necazurile și bucuriile vieții lui precum faceau acei fericii înaintași, stăruind din tóte puterile, și la împlinirea celor aici espuse, și poste tot a tuturor datorințelor vóstre pastorale.

Ear pre voi iubiților protopresbiteri pofindu-vă, a ajuta și a sprijini, — dar și a controla preoțimea din parochiele submanuate, întru împlinirea acestor și altor asemenea sfinte datorințe; apoi despre rezultate a cere seamă la ocasiunea întrunirii în conferințele preoțești ținēnde în sensul scrisorei nóstre din 21 Novembre, 1895 Nr. 7164. și a face și aici arătare.

Făcēnd acésta cu zel și abnegațiune veți dovedi de nou, că sunteți pătrunși de gravitatea chiamării vóstre. Și când va vedea poporul zelul și interesul ce-l veți desvolta, întru mângăierea, ajutoriu și buna lui conducere, se va potența iubirea lui cătră voi, și alipirea lui în măsură și mai mare, cătră biserica străbună, așa încât ori ce curente și cercări contrarie, vor afla o stâncă neclătită în tária credinții lui, de care se vor frânge tóte acele curente și cercări contrarie; ear ajutoriu cel veți da poporului, pentru un mers bun și regulat cătră bine și fericire, vă va învrednici nu numai de binecuvēntarea lui Dumnezeu și de recunoștința posterității; dar încă va mai contribui fórtē mult și la ameliorarea sortei vóstre de mult așteptată.

În firmă convingere, că voi toți, vă veți întrece, și întru împlinirea acestor sfinte datorințe, implorând la aceste lucrări salutare și ajutoriu cel puternic al lui Dumnezeu, cu binecuvēntare archierească, am rămas
Arad, în 26 Octomvre 1897.

Al vostru tuturor

de binevoitoriu:

Ioan Meșianu, m. p.
Episcopul Aradului.

Congresul național-bisericesc.

(Continuare.)

Comisia propune: 1. Congresul dá absolutoriu reprezentanței și comitetului fund. „Gozsdu“ pentru socoțile de pe anii 1895, 1896, aflându-le în cea mai desăvērșită corectitate;

2. congresul constată cu satisfacție buna îngrijire și chivernisire a averii fundamentale din partea reprezentanței și comitetului fundației;

3. congresul însărcinează pe cons. metropolitan a mijloci la reprezentanță, ca încât e posibil, tinerii stipendiști să cerceteze biserica în Dumineci și sârbători și să ia parte fiecare la parastasul, ce se ține

pentru fericitul fondator, exercitându-se în privința acésta controlă cât se poate de strictă ;

4. congresul însărcinează pe cons. metropolitan a-i face pe viitor un raport periodic — dela un congres la celalalt — despre administrația fundației cu respect la executarea dispozițiilor existente și la inovațiunile, respective schimbările întemplate ;

5. congr. însărcinează pe cons. metropolitan a-i face raport special despre ținerea parastaselor pentru fericitul fondator în bisericile din eparchie, precum și despre modul cum, și în ce număr s'a răspândit portretul fericitului fondator la bisericile și școlile din metropolie.

C. B r e d i c e a n n : Dl Dr. I. G a l l în una din ședințele reprezentanței fundației Gozsdu, din anul curent, a făcut propunerea, să se elaboreze prin comitetul acelei fundații un proiect. „cum s'ar putea câștiga orientare mai bună asupra moralității și stării materiale a concurenților de stipendii, precum și despre aceea, cum s'ar putea controla mai bine purtarea morală a stipendiștilor ?” Sunt răspândite, nu știu cu cât temei, unele șvonuri, că la conferirea stipendiilor din partea reprezentanței fundației lui Gozsdu, nu sunt considerați cei mai săraci, ci în prima linie cei cu avere. Convingerea mea e, să se împărtășcă cu ajutoare în prima linie adevăratele talente, și să se aibă în vedere și starea materială slabă. Să nu i-se ia unui tinăr cu talent posibilitatea de a se cultiva, din pricina că e sărac. Propunerea dlui Dr. Gall e de foarte mare importanță. Să se adaugă și acésta propunere la propunerile comisiei, în sensul, că organele eparchiale să dea informații esacte despre starea religioasă morală, și despre starea materială a tinerilor, chiar și după-ce au fost împărtășiți cu stipendii. Mai departe ar fi de dorit, ca comitetul fundației, în cazul când vre-un concurent la suplica pentru stipendii nu și-a alăturat vre-un document recerut, să-l avizeze pe respectivul, pentru a-și întregi suplica până la terminul întrunirii reprezentanței. În §. 36 al „Regulamentului afacerilor interne al reprezentanței fundației Gozsdu,“ se cere, ca stipendiștii să cunoască limba română și maghiară, ér încât nu le-ar cunoște, să le învețe, asemenea să învețe religia ortodoxă, și să fie înscriși în decursul studiilor la profesorul pentru limba și literatura română dacă există în loc astfel de catedră. După părerea mea e de prisos, să ne îngrijim și noi de limba maghiară, se îngrijesc de ea cu destulă rivnă organele statului.

Crede, că §-ul nu e destul de lămurit. Ar trebui să se dică, că stipendiștii au să asculte pe profesorul pentru limba română, nu numai să se înscrie la el.

Episcopul M e ț i a n u ca membru în reprezentanța fundației Gozsdu declară, că șvonuri pot să fie, și plangeri în contra feliului conferirii stipendiilor ; nu urmază, că ele sunt și întemeiate. — Reprezentanta își ține ședințele prin 25 și 26 August, tim-

pul cel mai potrivit și rezultatele cererilor le comunică petenților imediat după terminarea ședințelor.

— Se prezintă sute de cereri dela ascultători de diferite facultăți universitare. Reprezentanța consideră în locul prim pe cei mai buni studenți și mai săraci în același timp. Se pot întâmpla greșeli. S'au conferit stipendii unora, cari materialicesce erau situați bine, aveau însă documente de paupertate. Constatându-se mai târziu neesacitatea documentelor, li s'a detras stipendiul. Reprezentanța e autonomă în agendele sale, avându-și regulamentele sale proprii. Să nu aducem deci vre-un conclus, prin care ne-am putea pune în conflict cu ea. Propunerea dlui Gall e primită de reprezentanță, pentru-ce să o mai propunem și de aici.

Dr. E. C r i s t e a spune, că deși n'a avut fericirea să fie stipendist al fundației Gozsdu, ca student în Budapesta a participat regulat la festivitățile ce stipendiștii acestei fundații arangiau în memoria fericitului Gozsdu. Până când în biserica gr.-or. de acolo servea și preot român, an de an se celebra parastas pentru sufletul răposatului întru fericire Gozsdu. De când însă — durere — în acea biserică nu mai resună graiu românesc, festivitățile în memoria marelui fondator se mărginesc la un pelerinagiu, ce stipendiștii arangiază în fie-care an la mausoleul lui Gozsdu, unde se depune cu acea ocazie o cunună și se rostesc discursuri de laudă și recunoștință pentru marele mecenat.

De și a pelerinagiului și depunerii cununei se folosesc ziua morților după ritul catolic. Constată, că acésta de loc nu e corespunzător și în consonanță cu vederile bisericii ortodoxe. Face amandamentul la propunerea comisiei : Parastasul și eventualele sărbări în memoria fondatorului să se celebreze în ziua morții lui, ori într-una din Sâmbetele morților, după ritul bisericii ortodoxe.

I. I o n a ș constată, că mulți dintre foștii stipendisti ai fundației Gozsdu nu știu să fie recunoșcători națiunii și bisericii, pentru că le-a dat puțința de a-și face studiile. Primind vre-un post bun dela stat, nu vreau nici să vorbescă românesce, nu voesc să-și mai aducă nici aminte de nația și biserica, care i-a ocrotit și făcut mari și tari, încungiură societatea românescă. Sunt și păcătoși de aceia, cari în conștiința înălțimii poziției lor, nici episcopilor nostri nu le dau cinstea cuvenită (ca specimen amintesc pe Al. P o p p, jude în Arad). Să timbrăm fără milă pe acești rătăciți !

Romul C i o r o g a r i u : Noi trebuie să cunoștem și rezultatele practice ale jertfelor noastre. Să căutăm, ce rezultate produc stipendiile pentru noi și pentru alții, — și să ne tragem conclusii. Sunt aparițiuni triste, cele ce le a amintit dl Ionaș. Pote cauza lor e, că studenții locuiesc izolați prin oraș, vin în atingere numai cu societatea străină. — Ar fi consult să se știe și aceea, că foști stipendisti ce cariere au îmbrățișat. Să-i urmărim până la sfârșitul vieții lor.

Propune: Consistoriul metropolitan să mijlocască la reprezentanța f. Gozsdu, să țină în evidență pe foștii stipendiști și să suscâpă în rapôrte evidență și despre carierele, pe cari au apucat foștii stipendiști. Dar și până când sunt la studii, ôre n'ar fi mai ușor de controlat, dacă în loc de stipendii li s'ar da întreținere într'un internat?

F. M u s t a: În privința parastasului propunerea comisiei e mancă. Nu se spune, că anume unde să se celebreze parastas. Punctul privitor la parastas să se omită.

T. B a r z u e de părerea, să nu se reglementeze stipendistii, căci își fac ei datorința față de memoria fondatorului.

Dr. Ș p a n e de părerea, să nu se amestece congresul în trebile reprezentanței. Să se omită adi-tamentul lui Dr. Cristea.

N. Z i g r e: Pe baza testamentului fondatorului, congresul e competent a regula afacerile fundației Gozsdu. — Primesce propunerea comisiei. — Cu privire la parastas, congresul în sesiunea trecută a adus conclus. Consistoriile să îngrijescă pentru executarea lui.

De sine se înțelege, că numai acolo se cere ca stipendistii să participe la parastas, unde se face parastas, pentru Gozsdu. Asemenea loc este p. e. și Oradea, unde la academia de drepturi sunt mulți stipendiști; parastas se face, la care însă până acum n'au participat toți stipendistii. Tot asemenea este Clușul etc. etc.

V. H a m s e a are convingerea, că propunerea lui Ciorogariu nu e executabilă.

P. C o s m a ca membru al reprezentanței fund. Gozsdu reflectează și din partea sa la cele șise de antevorbitori, și cu deosebire la d-nii Bredicean și Ciorogariu.

Peste tot crede, că nu este necesar, ca congresul să între prea afund în afacerile administrative ale fundației, pentru-că, deși reprezentanța nu cercă conflicte cu congresul și cu plăcere primesce toate sfaturile bune ce i le dă, ea totuși este autonomă, precum a accentuat și Preasântitul episcop al Aradului, ér congresul este competent se esercieze numai aceea controlă, care se manifestă în revisuirea socotelilor — după testament — până atunci, când Românii vor avé o reprezentanță națională în stat.

Propunerea d-lui Ciorogariu nu este executabilă pentru-că tinerii dupăce și-au terminat studiile, nu mai sunt nici într'o legătură cu reprezentanța. Se respiră în toate părțile, mulți din ei se aplică în străinătate și nici din țiare nu mai află nimic despre ei, ér ca să-i obligi a însciința reprezentanța despre ubicațiunea și ocupațiunea lor, nu-i poți.

Încât privesce inconvenientele de cari a vorbit dl Brediceanu, acelea nu se fac cu scirea reprezentanței. Reprezentanța totdeauna se nisuesce să împărtaşescă pe cei mai talentați și totodată pe cei mai lipsiți, de stipendii, dar ea judecă numai după do-

cumente, apoi se nisuesce, ca încât se pôte, să stabiliscă și o proporție dréptă după diecese și populațiunea lor. Cereri totdeauna sunt cu sutele, și nu este eschisă posibilitatea, ca în privința stărei materiale a părinților să fie dusă în eróre prin primăriile comunale, cari dau atestatele de paupertate, cari, când este vorba de stipendii, nu sunt scrupuloșe. Amintesc ca exemplu un cas dela alt loc, din Sibiu, unde se dau ajutóre. Doi ani de șile a căpătat ajutor un tiner din apropierea Sibiului ai cărui părinți sunt cei mai avuți și relativ fórte avuți în comună, — și totuși au produs atestat de paupertate, și numai după doi ani de șile au aflat cei ce dau ajutoriul, pe cale indirectă, că atestatul de paupertate nu conține adevérul, și au reparat greșala.

Tocmai pentru-că s'au născut astfel de bănueli, a făcut membrul reprezentanței, dl Iosif Gall propunerea la care s'a provocat dl Brediceanu, ca încât va fi cu putință să se curme acest réu, precum și reul de care a vorbit dl Ionaș.

De altmintrea atât pentru de a putea supraveghia traiul și moralitatea stipendistilor, cât și de a le face posibil, ca să steie la universitate și să studieze, să capete localități și vipt sănătos, încă în sesiunea de tómnă din 1895 a luat reprezentanța sub nrul 29 conclusul, prin care a îndrumat pe comitet, „să studieze cestiunea înființării unui internat în Budapeșta pentru stipendistii universitari de acolo.“ Chestiunea este în lucrare, și dacă se va înființa internatul, vom avé ocașiune nu numai să provedem pe internști cu cele trebuincioșe pentru studiare, dar să ne îngrijim și de creșterea lor morală și naționa.ă.

Precum vedeți deci, reprezentanța a luat deja măsuri ca să întimpine toate relele de cari s'a vorbit aci, și nu este necesitate de a se lua aici concluse de acéstă natură.

C o r i o l a n B r e d i c e a n, după deslușirile primite își retrage propunerea.

R e f e r e n t u l a de părerea, că neajunsurile, pe cari unii dintre deputați le-au amintit, s'ar putea paralisa mai ușor, prin înființarea de internate în orașele, unde sunt în număr considerabil stipendiști, — și în direcția acésta reprezentanța a luat inițiatia.

R. C i o r o g a r i u crede, că din șematisme s'ar putea afla, pe ce cariere au apucat stipendiștii fundațiunii.

Congresul primesce propunerea comisiei fără vre-un aditament.

Anunțându-se proxima ședință pe ađi la ôrele 4 după prând, — cea presentă se ridică la 1 ôră p. m.

Ședința IX.

S'a ținut Joi în 9/21 Oct.

President P. S. Sa episcopul I o a n M e ț i a n u. Ședința se deschide la ôrele 4 și jum. p. m. Se pune la ordinea șilei raportul comisiei pentru afacerile fundației Gozsdu.

Referentul, Ioan Lengher raportază în chestiunea legatului M u t o v s z k y.

Macedo-românul Teodor Mutovszky, fost comerçant la Budapesta a lăsat prin testament un legat de 500 fl. fericitului E. Gozdsu în semn de prietinie. Legatul acesta însă după testament avea să între în proprietatea lui Gozdsu numai la a. 1882; atunci însă Gozdsu încetase din viață; s'a primit deci la fundația Gozdsu prin reprezentanță.

S'a născut întrebarea: Legatul acesta este a se contopi în fundația lui Gozdsu, séu e a se considera și administra ca fundație de sine?

Comisia, basată pă vederile consistorului metropolitan, că Mutovszky n'a indicat în testament dorința sa de a face o fundație precum a făcut cu alte legate ale sale, ci simplamente a lăsat un legat prietinului séu Gozdsu, care avea să între în averea acestuia, propune: congresul enunță, că legatul de 500 floreni din testamentul lui Mutovszky lit. p.) e a se considera ca parte întregitoare a fundației lui Gozdsu și a se lua în inventariu sub numirea de legatul Teodor Mutovszky, având a se administra contopit în cealaltă avere a fundațiunii lui Gozdsu, érá nu ca fundațiune de sine stătătoare.

I. cav. de Pușcariu propune, congresul să susțină concludul reprezentanței Fundațiunii Gozdsu, ca legatul Mutovszky să se administreze ca fundațiune de sine, după aceleași principii, după cari se administrează fund. Gozdsu, — ori să se ștergă din inventar cu totul și să se contopescă în acesta.

Dr. N. Oncu e de părerea că cei 500 fl. lăsați de Mutovszky lui Gozdsu, nu sunt o fundațiune, ci un legat, dat acestuia în semn de prietinie. După firea lucrului acest legat are să între în f. Gozdsu, și să se administreze fără indicație.

Comisia se învoiesce cu propunerea deputatului Oncu, astfel acesta se enunță ca conclud.

La ordinea țilei raportul comisiei financiare. Referentul Dr. N. Oncu propune: raportul cons. metr. prin care se subștern rațiociniile fondurilor metropolitane pe anii 1895 și 1896, din cari reiesă, că față cu a. 1894 în anul 1895 au sporit:

1. Fondul general cu fl. 1164.19 — la fl. 39919.77.

2. Fondul congresual cu florini 279.64 — la fl. 2506.22.

3. Fondul celor două eparchii cu fl. 8633.57 — la fl. 208.479.55.

4. Fondul Monumentului Șaguna cu fl. 274.94 — la fl. 5260.74.

5. Decrescând în același timp fondul domestic cu fl. 1123.30, astfel că creșterea totală în 1895 este florini 9229.04; — érá față de anul 1895 în a. 1896 au sporit:

1. fondul gen. cu fl. 1351.20 — la fl. 41270.97.

2. fondul congresual cu fl. 123.80 — la fl. 2630.02.

3. fondul celor două eparchii cu fl. 10787.14 — la fl. 219,266.69.

4. fondul monumentului Șaguna cu fl. 264.83 — la fl. 5525.57.

5. decrescând în același timp fond domestic cu fl. 725.79, astfel că creșterea totală în 1896 a fost 11801.18. — să se iee la cunoștință, ér rațiociniile fondurilor metropolitane pe anul 1895 și 1896 examinate de comisia financiară congr., și aflate în regulă și exacte, să se apróbe, votându-se consistorului metr. pentru administrarea fondurilor metr. în a. 1895 și 1896 absolutoriul recerut.

Scontrarea efectuită de comisiunea financiară la cassa metr., din care rezultă, că atât purtarea registrelor la cassă, cât și starea efectelor și a valorilor s'au aflat în ordine, să se iee spre scire.

Se primesce.

Ședința se ridică la órele 5, cea proximă se anunță pe mâne la órele 9 a. m.

Sedința X.

S'a ținut Vineri, 10/22 Oct.

President I. P. S. Sa metropolitul Miron Romanul.

Ședința se deschide la órele 9 și 30 minute.

Notarii Dr. I. Șenchea și Dr. Tr. Puticiu cetesce protocoalele ședințelor VIII. și IX. — Se autentică.

Ioan de Preda: Cu privire la procedura nouă în afacerile matrimoniale în urma legilor politice bisericesci, congresul prin concludul 81 din 1895 s'a pronunțat în sensul, că căsătoriile desființate prin stat biserica noastră nu le va considera desfăcute, ci va trebui, ca procesele matrimoniale să se pertracteze și înaintea forului bisericesc, după procedură sumară. Consistoriul metropolitan, însărcinat a lua la revizie regulamentul afacerilor matrimoniale și a studia modul pertractării în chip sumar a proceselor matr. înaintea autorității bisericesci, s'a ocupat cu chestiunea acesta; i-s'au subșternut și operate în materia acesta. De óre ce până acum congresul n'a primit raport în chestiune dela cons. metropolitan și nefiind nădejde că un astfel de raport se va subșterne de aci înainte, propun:

Se îndrumă consistoriul metropolitan, ca fără amênare să elaboreze un regulament pentru noua procedură sumară în cauzele matrimoniale, și acela îndată să-l pună în aplicare în mod provisor; apoi să-l subșternă proximului congres spre aprobare, arătând totodată experiențele făcute în privința practicabilității lui.

Propunerea se declară urgentă și se primesce.

Se pune la ordinea țilei alegerea de membri la cons. metropolitan în locurile devenite vacante prin mórtea asesorilor I. Hannia ordinar în senatul bisericesc, D. Almășan onorar în senatul școlar și D. Gabor onorar în senatul epitropesc.

Se suspende ședința pentru consultare. Pe masa prezidiată se așază trei urne, pentru cele 3 locuri vacante.

După o consultare de 15 minute ședința se re-deschide. Se cetește lista deputaților, cari pe rând trec pe dinaintea mesei prezidiiale, depunând în fiecare urnă câte o ședulă. Votază cu totul 75 deputați și 2 episcopi. Excelența Sa sub controlul bărbaților de încredere A. Hamsea și V. Mangra numeră ședulele. Constatându-se ca numărul lor concună cu al votanților, se predau unei comisii de scrutinare compuse din deputații V. Damian, I. Lenger, și C. Brediceanu. Comisia se retrage pentru constatarea rezultatului.

Se pune la ordinea zilei referata comisiei financiare. Referentul, Dr. N. Oncu, referază asupra raportului consistoriului metr. prin care se substerne spre aprobare proiectul de buget al consistoriului metr. pentru anii 1898, 1899 și 1900. — La propunerea comisiei bugetul consistoriului se stabilește conform proiectului, cu recerințe: floceni 5570, acoperire fl. 5650.

Aceeași comisie raportază în obiectul Regulamentului afacerilor episcopesci, luat dela desbatere eri și acum tipărit.

Referentul, Dr. Oncu la cele constatate în ședința de eri mai adaugă că comisiunea financiară a discutat în chestia afară de membrii săi cu câte 1—2 deputați din fiecare eparchie, cari în privința proiectului, toți au cădut de acord cu vederile comisiei — unanim au primit regulamentul. Comisia se invoiesce, ca regulamentul să se aplice în mod provisor, și ca deodată cu punerea lui în vigore să se cêră părerile singuraticelor eparchii asupra practicabilității lui.

Excelența Sa e contra proiectului nou pentru-că el schimbă în esență starea de ađi a lucrurilor. E de părerea, să se dea cons. metropolitan ca material de studiu.

P. Cosma: Să se primescă cu unele modificări barem generale. După 16 ani e timpul să se tranșeze chestiunea. Impărtășește ideia de a se pune în aplicare în mod provisor, după ce însă va fi desbătut în special.

Ioan de Preda: Proiectul e cu totul nou, deosebit de cel al consistoriului; — ne-a venit în pripă, fără de a avea timp suficient, pentru a-l studia. — Citéză unii paragrafi în cari sunt dispoziții cu neputință de a le executa. — E de părerea, ca congresul să nu se pripescă cu afacerea, să nu facă un lucru, de care în urmă pôte să-i pară rău. Să mai așteptăm încă 3 ani și să aducem atunci ceva cumpănit. Spriginesce propunerea dlui Pușcariu din ședința de eri. ca desbaterea să se amâne până la sesiunea viitoare, când vom avea părerea cons. metr. în chestiane.

V. Mangra: Se constată din toate părțile necesitatea de a regula în întreaga metropolie admi-

nistrarea averilor bis. — în general, și în cât e cu putință, și în special. Regulamentul e bine studiat. N'are garanțe, că în sesiunea viitoare va fi mai perfecționat. Lucrarea e făcută, ascultându-se afară de membrii comisiei și specialiști, membri din toate diececele; e deci bine cumpănit. E în contra trăgării chestiei și ar fi sigur, că se va putea ajunge până la sfârșitul regulamentului cu desbaterea în special.

Dr. P. Șpan contestă, că regulamentul ar fi cu totul nou. E lucrat pe baza acelorași idei ca și regulamentul cons. Se deosebesce însă de acesta în punctul, că nu e întemeiat pe principiul centralist, ci autonom. Nu e pentru intrare în special, neavând nădejde, că va putea fi desbătut până în sfârșit. — Să se primescă proiectul en bloc.

Excelența Sa Metropolitanul constată, că prin unele dispoziții ale lui, regulamentul restornă întreg sistemul practisat până acum în archidieceasă.

I. Lenger considerând, că proiectul cel nou se deosebesce principal de cel vechiu, întru cât el nu tinde la scopul principal al acestuia, care e regularea afacerilor epitr. de sus până jos. — Să se asculte părerea cons. metr. asupra lui.

G. Ardeleanu. E pentru aplicarea în mod provisor a regulamentului consist. metr. Dêcă acesta nu se va face, să se între în desbaterea specială a se îndrepta unele scăderi din el.

V. Damian. Regulamentul comisiei în loc de a ușura și clarifica administrația, o îngreuiază și incurcă. Nu satisface scopului: regularea de sus până jos pentru toate eparchiile. — Arată câteva scăderi esențiale.

N. Zigre constată, că regulamentul nu diferă în esență de cel al consistoriului metropolitan. Baza și sistemul sunt aceleași. — Observă, că ideia de a regula referințele dintre organele bisericesci de sus până jos, de a lămuri unele dispoziții ale statutului organic, e a dînsului, — și regulamentul comisiei corespunde vederilor sale. — Spriginesce propunerea d-lui Cosma de a se primi proiectul de basă la desbaterea specială.

I. de Preda nu găsește motivul, pentru ce comisia stărue, ca proiectul său să se pună încă acum în aplicare. Pentru-că s'a trăgănat chestiunea atâta vreme? Să se trăgêneze și mai mult, numai să ni se presinte în sfârșit ceva perfect. Proiectul comisiei e abia de ađi diminêță, necunoscut încă, pe când al consistoriului e rezultatul unui studiu de 16 ani. Să se desbată proiectul din §. în în §., în sesiunea actuală — e cu neputință. Nu avem motive, pentru cari să nu putem aștepta încă 3 ani, dacă 16 am așteptat.

Dr. Oncu observă, că regulamentul e lucrat cu temeiu, pe baza esperințelor; în el nu sunt dispoziții neexecutabile său contradicțore. Fiind chestia de importanță și mare urgență, cere să se desbată încă ađi în sensul propunerii d-lui Cosma.

Punându-se la vot, propunerea deputatului Preda intrunind 22 voturi cade, și se primesce a deputatului Cosma, care a intrunit 47 voturi.

În dezbaterea specială proiectul se primesce §. de §. cu nunele modifică. i.

Regulamentul acesta se va aplica în mod provisor în metropolie cu începere dela 1 Ianuarie anul viitor.

Se enunță rezultatul votării pentru întregirea consistoriului metropolitan. Pentru locul vacant de asesor ord. în senatul strîns bisericesc, protopresbiterul din Sibiu Ioan Papiu intrunesc 37 voturi, asesorul consistorial din Sibiu Nicolau Cristea 36 voturi; 4 bile albe.

Pentru locul de asesor onorar în senatul școlar intrunesc: Virgil Oniț dir. gimn. în Brașov 50 voturi, Dr. D. P. Barcianu, prof. sem. în Sibiu 18 v., Dr. L. Leményi, asesor cons. în Sibiu 3 voturi, 4 bile albe; 2 bile nevalide. — În consecință dl Virgil Oniț se declară ales asesor onorar în senatul școlar.

Pentru locul de asesor onorar în senatul epitropesc intrunesc: consilierul de tablă Petru Pipos din Sibiu 68 voturi, Demetriu Comșa, prof. sem. Sibiu 2 voturi, Dr. Leményi 1 vot, 4 bile albe, 2 nevalide. — Dl P. Pipos se declară ales asesor onorar în senatul epitropesc.

Pentru întregirea senatului bisericesc se va face după prânț alegere în balotagiu între domnii I. Papiu și N. Cristea, neîntrunind nici unul majoritatea absolută a voturilor.

(Va urma).

D I V E R S E.

* *Serviciu divin.* În 7° 19 Nov. c. din incidentul aniversării zilei onomastice a Majestății Sale Impărătesei și Reginei noastre *Elisabeta* s'a oficiat în biserica catedrală din Arad prin preoțimea din localitate serviciu divin — la care a asistat și Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan *Ioan Meșianu* — ridicându-se rugăciuni către Cel Atotputernic pentru îndelunga viață și sănătate a Majestăților Lor Augustilor noștrii Suverani și a întregii Auguste Case domnitore.

† *Necrolog.* Anunțăm cu durere, că un vrednic fiu al bisericii și poporului român, d-nul *Ioan Suciu* director executiv al institutului de credit și economii „Timișana” din Timișoara în 18 n. c. a trecut la cele eterne lăsând în cel mai profund doliu neconsolata sa familie, nemângăiații părinți și frați, institutul de credit „Timișana”, precum și pe toți aceia cari l-au cunoscut și stimat pentru frumoșele sale calități spirituale, pentru manierele-i fine și vastele sale cunoștințe cu deosebire pe terenul financiar. Despre încetarea din viață a regretatului defunct jalnica familie a publicat următorul anunț funebru:

Subscriși cu inima frântă și plină de durere aducem la cunoștință trista și dureroasă știre tuturor consăngenilor amicilor și cunoșcutilor, cumcă mult iubitul nostru fiu.

tată. frate, unchiu și cumnat *Ioan Suciu* director executiv la institutul de credit și economii „Timișana”, după grele suferințe și după împărțășirea cu sfânta cuminecatură, astăzi în 18 Novembre st. n. a. c., în al 49-lea an al etății, și-a dat nobilu suflet în mâinile creatorului. Prohodul se va săvârși după rital gr. or. în 19 l. c. 3 ore d. a. în suburbiul Iosefin strada Misits Nr. 6, de unde rămășițele pământului ale scumpului defunct se vor transporta și aședa în cimiteriul din suburbiul Fabric strada Boziaș. Odihnescă în pace și fie-i țărina ușoră! — Timișoara la 18 Novembre 1897. Iosif Suciu paroch em. asesor. consistorial, Eva Suciu, ca părinți. Silviu Suciu, Aurel Suciu, Ioan Iosif Suciu, ca fiii. Anastasia Tempea nasc. Suciu, ca soră. Silviu Suciu subsecretariu ministerial, ca frate. Elena Suciu n. Șerban, ca cumnată. Paul Tempea paroch și vicar protopopesc, ca cumnat. Aurelia Poruțiu nasc. Jurma cu soțul ei Emil Poruțiu jude regesc, ca nepoți.

Rămășițele pământesci a-le defunctului dir. Suciu s'au depus spre vecinică odihnă în 19 l. c. fiind de față un public ales și numeros. Prohodul a fost săvârșit de părintele protopop Dr. Traian Putici cu asistență numerosă. La finea serviciului divin părintele protopop rosti adânc emoționat o frumosă cuvântare, prin care dete expresiune durerii ce o simte familia defunctului, institutul „Timișana” și întregă societate română prin răposarea prea timpurie a dir. Suciu.

Alăturându-ne doliului general, rogăm pe D-zeu ca sufletul răposatului să-l așede în locașurile dreptilor, ăr familiei rămase în doliu, să-i trimită putere ca să poată suporta această grea lovitură a sorții.

În veci amintirea lui!

† *George Chițu.* Dl George Chițu, fost ministru al României și distins membru al partidului liberal, a încetat din viață Mercuri noptea (29 Octombrie) la moșia sa din Oitenia.

Bărbat de stat dintre cei mai eminenți, orator de frunte care a ilustrat în chipul cel mai glorios tribuna parlamentului român, și unul din sfetnicii cei mai credincioși patrioți ai Tronului și țerei.

În viața sa politică George Chițu a ocupat cele mai înalte demnități.

Sub domnia lui Cuză-Vodă a fost primariu al Craiovei.

Sub domnia a M. S. Regelui Carol, George Chițu a fost în mai multe rânduri ministru al instrucțiunii, al finanțelor și al justiției și a dat cele mai strălucite dovești de o rară capacitate, devotament și cinste politică.

A fost vice-președinte al Camerei în biuroul presidat de către nemuritoriul C. A. Rosetti. — În veci amintirea lui!

* *Convocare.* Nr. 858/1897. De la comisariul consistorial al reuniunii învățătorilor de la școlile populare gr. or. române din protopopiatele Timișoara, Lipova, Belinț și B. Comloș, aparținătoare diecesei române gr. or. a Aradului. Prin rescriptul înaltului ministeriu de sub Nrul 44040/97 s'au restituit statutele acestei reuniuni, spre a se accepta unele modificări arătate în acel ordin. Deci în temeiul ordinului Venerabilului Consistoriu de sub Nrul 4194/97, convoc prin această pe ziua de 11/23 Noemvrie anul curinte la 10 ore ante meridiene în școla

de băeți dela s. Ilie de aici adunarea generală a acestei reuniuni, spre a efectui completarea cerută. Participarea e obligatorie pentru fie-care învățătoriu Timișoara, 30 Octombrie (11 Novembre) 1897. Dr. Traian Putici m. p. protopresbiter, comisariu consistorial.

* **Invitare** la concertul împreunat cu petrecerea de dans ce-l vor arangia damele române din Timișoara cu concursul tinerilor învățători din inspectoratul Timișorilor, în favoarea copiilor săraci de la școlile române de aici, în 11/23 Novembre 1897, în sala „Fabrikshof;“ la care își permit a Vă invita dimpreună cu st. familiă. Pentru comitetul arangiatoriu: Maria Putici, m. p. presidentă. Nicolae Gherdan, secretar. Inceputul precis la 8 ore seara. Oferte și suprasolviri maritimose se primesc cu mulțămită la adresa dōmnei cassiere Maria Gherdan (Timișoara Fabric, Tigergasse, Nr. 5) și se vor cuita pe cale jurnalistică. Programa concertului se va publica ulterior. În paușă se va juca bătuta și călușerul.

* **Bibliografie.** În editura librăriei diecesane din Caransebeș a apărut: „Călinarul Românului“ cu următorul cuprins: Șematismul bisericeii ort. or. române din Transilvania și Ungaria, în deosebi însă al Diecesei Caransebeșului pe an. 1897. În partea literară: Potopul Garonei, scris de E. Zola și însoțit de unele observațiuni foarte potrivite împrejurărilor; Stejarul din Borzești de N. Gane; Dracul, novelă de V. R. Buticescu; „Maxim Sâmbolan“ și „Ce a visat Moșul Vasile“ (descrieri instructive); Norocu 'n casă, comedie într'un act, localisată din nemțesce. Acastă comedie ușoră, cu trei persoane, s'a jucat cu succes de „Societatea rom. de cântări și musica din Caransebeș“ și de „Corul plugarilor“ din Logojel. În broșură separată încă se află acastă piesă la Librăria diecesană și costă 10 cr. În partea economică: Un tractat amănunțit despre creșterea pomilor; apoi diferite poezii de Coșbuc, Bolintinean, Alexandri, I. Văcărescu, Viōra Magdu etc. Sfaturi, Vorbe înțelepte, Glume. Prețul 30 cr.

* **Un medicament curios** Rușii întrebuintează un leac foarte original în potriiva reumatismului. Țerani atinși de bōla acēsta fac băi de furnici. Etă cum se pregătește baia acēsta: Un țeran se duce să caute un furnicar; cum l a descoperit, bagă în desagă tot furnicarul, cu ouăle dimpreună și cu tot ce se găsește în el. Acasă când vine, bagă sacul acesta, bine legat la gură, în apa caldă în care vrea să se scalde. Peste câteva minute apă dă un miros foarte tare de acid formic. Bolnavul intră în baie. Baia de furnici are o acțiune iritantă foarte activă asupra pelei, de unde rezultă un feliu de derivare, care face să pēră durerile reumatismale. Inșă bolnavul nu trebuie să stea prea mult în baia acēsta, fiind că i-s'ar jupui tōtă pelea.

* **La Siberia!** În 31 Octombrie (v) a plecat spre Siberia primul vonvoiu de deportați cari au fost trimiși în exil, prin ajutorul noiei linii siberiane. Până acum, după cum se știe, acești nefericiți deportați erau constrânși se facă pe jos acēstă enormă distanță, din care cauză trei părți muriau pe drum, Noua linie Mosca—Perun—Tonesk a desființat acest barbar drum. Printre cei plecați cu acest convoiu la Siberia se află și profesorul Mukin, condamnat pentru nihilism.

Concurs.

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc dela II-a scōlă din Moroda prin acēsta se escrie concurs, cu terminul de alegere pe 30 Noemvre st. v. 12 Decemvre st. n. a. c.

Emolumintele împreunate cu acest post sunt: a) 350 fl. v. a. sălariu în bani gata (aci se socotă și l-a cuincinal.); b) 6 stângini lemne pentru scōlă și învățătoriu; c) 10 fl. v. a. scripturistica învățătorască; d) 10 fl. v. a. pentru participare la conferință; e) 5 fl. v. a. pentru participare la adunarea generală; f) Cuartlr în natură; g) Pentru curatorat, dela edificarea școlii, pusă în prospect pe anul viitoriu, când se va da și grădina 20 fl. v. a. ér până atunci se va îngriji comuna bisericēșă; h) Dela iumormētări, unde va fi poftit fără: 50 cr. și cu liturgiă 1 fl. v. a.

Reflectanții la acest post. au să producă: 1) Testimoniu de cualificațiune, 2) Testimoniu de limba magiară. 3) Atestat de morală dela comitetul parochial ai acelei comune unde a servit ante de acēsta ca învățătoriu. 4) A să presenta în persoană poporului, — și pentru a-și arēta desteritatea în cânt și tipic.

Să obsērvă, că alesul învățătoriu să îndatorēză în solidum cu învățătoriu l. i tru conducerea agendelor scripturistice ale comitetului parochial și respective, a-le Cultului.

Recursele astfel ajustate și adresate comitetului parochial român gr. or. din Moroda, au a-sē subscrerne Mult onoratului Domn Corneliu Ursutiu paroch, administrator protopopesc al tractului Ienopolea în Seprōs (Arad-megye.)

Dat din ședința comitetului parochial român gr. or. din Moroda, la 7 Novembre st. n. 1897.

Petru Costinu, m. p.

Stefan Lele, m. p.

not. com. par.

pres. com. par.

În conțelegere cu mine: CORNELIU URȘUȚIU, m. p. adm. prot. inspector școlar.

—□—

Conform ordinațiunei Veneratului Consistor gr. or. oradan dato 26 Septembrie (8 Octombrie) 1897. Nr. 1274/248 B. 1897. pentru îndeplinirea parochiei vacante de clasa a II-a din K-Tarian, se escrie de nou concurs cu termin de alegere pe 7/19 Decembre 1897.

Emolumintele sunt: 1) Casa parochială cu trei chilii, camara, pivnița și intravilan prețuită în 75 fl.; 2) 22 jugere pământ arător prețuit în 440 fl.; 3) birul preoțesc, 20 cubule bucate, jumătate grâu, jumătate cucuruz 100 fl.; 4) stolele anuale după calculul mediu alor 5 ani din urma 120 fl. — De tot 735 fl. v. a.

Se obsērvă că contribuțiunea după pământul parochial are a-o solvi preotul alegēnd.

Mai departe în sensul §-lui 8 din regulamentul congresual pentru parochii din venitul parochial jumătate compete vēduveipreotese și orfanelor până la 12/24 Faur 1898.

Doritorii de a ocupa acēsta parochie sunt avisați a-și inainta recurses lor ajustate cu documintele prescise de statutul organic și §-lui 15 lit b) din regulamentul congresual pantru parochii, la subsemnatul în Oradea-mare până în 3/15 Decembre 1897; éră recurenții cu observarea §-lui 18 din regulamēt, să se prezenteze în sânta biserică din comuna amintită, pentru de a-și arēta desteritatea în cele ceremoniale și oratorie.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: TOMA PACALA, m. p. protopop.

—□—